

Nr 49.

Av herr **Ingeström**, om åtgärder för åstadkommande av lindring i arrendevillkoren för vissa kronoarrendatorer.

Vid föregående års riksdag väcktes motioner

dels av herr Albin Andersson m. fl. i första kammaren och herr Karlström i Lummelunda m. fl. i andra kammaren, vari hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring av grunderna för utarrendering av kronans jordbruksdomäner, att arrendator, vars kontrakt slutits efter utgången av år 1916, må äga rätt att före den 1 september 1923 uppsäga kontraktet, i vilket fall ny sakkunnig värdering av fastighetens arrendevärde skulle äga rum, och arrendevillkoren, avseende tiden från 14 mars 1924, därefter fastställa, varefter arrendet på de fastställda villkoren skulle hembjudas den föregående arrendatorn med rätt för honom att inom föreslagen tid antaga arrendet på de nya fastställda villkoren; avgåve han ej dylik förklaring skulle han äga rätt att den 14 mars 1924 frånträda sitt förutvarande arrende,

dels av herr Olsson i Ramsta, vari hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning om huruvida och på vad sätt lindring i arrendevillkoren må kunna beredas de prästgårds- och kronoarrendatorer, som tagit arrendena under högkonjunkturen, samt att Kungl. Maj:t till 1924 års riksdag måtte framlägga de förslag, vartill utredningen gäve anledning.

Jordbruksutskottet, som hade förevarande motioner under behandling, framhöll, att billighetsskäl talade för bifall till motionerna, men befarade att ett bifall till desamma skulle medföra vittgående konsekvenser, varför utskottet ansåg sig böra hos riksdagen hemställa om avslag å samtliga motionerna, vilket jämväl blev riksdagens beslut.

I andra kammaren yrkades under överläggningen bifall till den av herr Olsson i Ramsta väckta motionen, vilket yrkande dock avlogs, men med endast 5 rösters majoritet.

Sedan föregående år hava kronoarrendatorernas ekonomiska ställning ytterligare försämrats och starka skäl tala för, att staten nu bör söka bereda dessa arrendatorer en rättvis lindring i deras villkor.

Förhållandena nu kunna i stort sett jämföras med förhållandena år 1887, då jordbrukets läge var i hög grad betryckt.

Av denna anledning framlade regeringen till 1887 års B-riksdag en proposition, vari hemställdes, att riksdagen måtte:

»dels medgiva att arrendatorerna å kronans utarrenderade egendomar må å arrendeavgifterna för sist förflutna arrendeår åtnjuta en eftergift med 10 % att avdragas å den del av arrendebeloppet, som ännu må vara obetald eller, där arrendeavgiften blivit till fullo gulden, uppbäras kontant att avkortas å 1886 års arrendemedel, dock att från åtnjutande av denna eftergift undantagas innehavare av följande arrenden:

arrenden vars kontrakt avslutas efter 1884 års början.»

Vidare undantagas arrenden av lägenheter, fiske, kvarnar, sågar, tomter m. m.

»dels jämväl medgiva att, med enahanda undantag, som omförmäls i föregående punkt, kronans nuvarande arrendatorer må äga att, där de så önska, uppsäga sina arrenden till upphörande 14 mars 1889.»

En stor del av arrendatorerna begagnade sig av denna uppsägningsrätt.

Jag kan ej annat än anse det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att de arrendatorer, som under krisåren 1916—1921 övertagit sina arrenden, borde beredas samma möjlighet eller rätt att uppsäga sina arrenden till avträdande den 14 mars 1925. Härifrån borde dock undantagas vissa arrenden i enlighet med vad 1887 års riksdag fastställde.

Dock anser jag, att de arrendatorer, som innehaft sina arrenden med optionsrätt och efter under nyssnämnda krisår företagen uppskattning kvarblivit vid sina arrenden, böra äga rätt att påkalla ny uppskattning på egen bekostnad och därefter erhålla den nedsättning i utgående arrendeavgift, som av uppskattningsnämnden och domänstyrelsen prövas skälig.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att de kronoarrendatorer, som under år 1916—1921 emottagit sina arrenden, må äga att, där de så önska, uppsäga sina arrenden till upphörande den 14 mars 1925,

och att de arrendatorer, som innehava sina arrenden med optionsrätt efter särskild uppskattning, må, om de så önska och uppskattningen skett under åren 1916—1921, äga påkalla ny uppskattning och därefter åtnjuta den nedsättning i arrendeavgiften, som må anses skälig.

Stockholm den 19 januari 1924.

Åke Ingeström.